

КРАДЦИ НА ЛЕБЕДИ

THE SWAN THIEVES

Copyright © 2010 by Elizabeth Kostova

This edition published by arrangement with Little, Brown and Company, New York, New York, USA. All rights reserved.

© Йордан Костурков, *превод от английски*

© Дамян Дамянов, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2026

ISBN: 978-954-28-5420-3

ЕЛИЗАБЕТ
КОСТОВА

Крадец
на лебедци

Превод от английски:
Йордан Костурков

 ciela

На моята майка

la bonne mère
Майка Богородица

Сигурно няма да повярвате колко трудно е да се постави една фигура самотна върху платното и не само да се привлече целият интерес върху тази самотна и всемирна фигура, но и тя да остане въпреки това жива и истинска.

Едуар Мане, 1880 г.

Извън селото има огнище върху земята, от което топящият се сняг е почернял. До огнището има една кошница, оставена там от месеци и започнала да променя цвета си в пепелявосиво. Наоколо има пейки, на които старите хора се сгушват един до друг, за да си топят ръцете – твърде студено беше сега дори за такова нещо, твърде близо бе полумракът, твърде нерадостно беше. Това не е Париж. Във въздуха има миризма на пушек и нощно небе, отчаян кехлибар се скрива зад гората, залезът почти е настъпил. Мракът се спуска така бързо, че някой вече е запалил фенер на прозореца на къщата, която е най-близо до изоставения огън. Може да е януари или февруари, а може би е един мрачен март на 1895 година – годината ще бъде отбелязана с неравни черни цифри на фона на сенките в единия ъгъл. Покривите в селото са от каменни плочи, нашарени от топящия се сняг, който се плъзга от тях на купове. Някои от уличките се оградени със зидове, други водят към нивите и разкаляните градини. Вратите на къщите са затворени, а миризмата на готвено се извисява нагоре над комините.

Сред цялата тази пустош само един човек е в движение – жена, облечена в тежки дрехи за пътуване, която върви по тесния път към последната група скупчени къщи. Там някой пали фенер – наведена над пламъка неясна човешка фигура в далечния прозорец. Жената на уличката върви изправена, с достойнство, тя не е облечена в типичната за селото дрипава престилка и дървени обувки. Наметката ѝ и дългата пола се очертават ясно на фона на лилавия сняг. Качулката ѝ е обточена с кожа и скрива всичко с изключение на бялата извивка на бузата ѝ. Подгъвът на дрехата ѝ представлява геометрична ивица в бледосиньо. Тя се отдалечава с някакво вързопче в ръце, нещо плътно увито, сякаш да го предпази от студа. Дърветата са протегнали клоните си сковано към небето, наредени от двете страни на пътя. Някой е оставил червено парче плат върху пейката пред къщата в края на уличката – шал вероятно или малка покривка за маса, едно-единстве-

но ярко, цветно петно. Жената е закрила вързопчето с ръце, на ръцете си има ръкавици и е с гръб към центъра на селото, отдалечавайки се възможно най-бързо. Ботите ѝ потропват върху заледения тук-там път. Дъхът ѝ се белее бледо в настъпващия мрак. Тя е изправена, затворена в себе си, нащрек, крачи бързо. Дали напуска селото, или се е забързала към някоя от последните къщи?

Дори единственият човек, който я наблюдава, не знае отговора, а и това не го интересува. Той бе работил през по-голямата част от следобед, беше очертавал шрихите на зидовете край уличките, нанасяйки вкочанените дървета, и бе измервал с поглед пътя, докато изчаква десетте минути на зимния залез. Жената е неканена гостенка, но той я включва и нея бързо, обръща внимание на подробностите от облеклото ѝ и използва гаснещата светлина на деня, за да очертае с четката силуета на качулката ѝ, начина, по който тя се е привела напред, за да се предпази от студа или да скрие вързопчето си. Прекрасна изненада, независимо от това коя бе тя. Тя е липсващият тон, движението, което му бе нужно, за да запълни тази отсечка от пътя в центъра, прошарена от мръсния сняг. Той отдавна се е прибрал и сега работи откъм вътрешната страна на прозореца си – стар е и крайниците му го болят, ако рисува на открито в студа повече от четвърт час, така че може само да си представи учестеното ѝ дишане, вървежа ѝ по пътя, скриптенето на снега под острите токчета на ботите ѝ. Той застарява, болнав е, но в този миг му се ще тя да се обърне и да погледне право към него. Представя си косата ѝ тъмна и мека, устните ѝ алени, очите ѝ едри и бдителни.

Тя обаче не се обръща и той установява, че това го радва. Нужна му е такава, каквато е, нужна му е да се отдалечава от него в снежния тунел на платното му, нужна му е правата линия на гърба ѝ и тежката ѝ пола с елегантната ивица; нужна му е ръката ѝ, прегърнала увития предмет. Тя е една истинска жена и е забързана, но сега вече е фиксирана завинаги. Сега тя е замръзнала, забързана. Тя е една истинска жена, но сега тя е и една картина.

ПЪРВА ГЛАВА

Марлоу

Обадиха ми се за Робърт Оливър през април 1999 година, по-малко от седмица след като той бе извадил нож в сбирката картини от деветнайсети век на Националната галерия. Беше вторник, една от тези ужасни сутрини, които понякога се случват в района на Вашингтон, когато през пролетта вече всичко е разцъфтяло, подухва вятър и дори е горещо – опустошителен град и облачно небе, тътен на гръмотевица във внезапно изстиналия въздух. Беше освен това по случайно съвпадение на обстоятелствата точно седмица след касапницата в гимназията в Колъмбайн край Литълтън, щата Колорадо*, мисълта за събитието продължаваше да ме преследва също както вероятно са се чувствали и всички други психиатри в страната. Моят кабинет сякаш се бе изпълнил с тези млади хора с техните пушки с отрязани цеви, с техния демоничен гняв. Как ги бяхме пренебрегнали тях – и в още по-голяма степен – невинните им жертви? Неистовото време и унието в цялата страна онази сутрин ми се бяха сторили слети едно в друго.

Когато телефонът ми звънна, гласът от другата страна беше на един приятел и колега, доктор Джон Гарсия. Джон е чудесен човек – и прекрасен психиатър, с когото преди много време бяхме следвали заедно и който от време на време ме кани на обяд в свой любим ресторант и рядко ми позволява аз да платя сметката. Той работи в спешното от-

* На 21 април 1999 г. двама ученици убиват 12 свои съученици и един учител и раняват 24 души, след което се самоубиват. Това е четвъртото най-масово убийство в американско училище в историята на САЩ. – Б. пр.

деление на една от най-големите болници във Вашингтон и също като мен има и частен прием.

Сега Джон ми се обаждаше, за да ми каже колко много искал да ми изпрати един пациент и да ми го остави аз да се погрижа за него, като в гласа му долових някаква страст.

– Може да се окаже тежък случай. Не знам как ти ще го прецениш, но бих искал да го вземеш при теб в „Голдънгроув“. Показа се, че е художник, и то доста известен – миналата седмица го арестуваха и след това го доведоха при нас. Не говори много и не ни обича много тук. Казва се Робърт Оливър.

– Чувал съм за него, но фактически не познавам работите му – признах аз. – Пейзажи и портрети... струва ми се, че преди две години за него се появи нещо на обложката на „АРТ Нюз“*. Какво е направил, за да го арестуват? – Обърнах се към прозореца и застанах пред него, загледан как градът се сипе като скъп бял дребен чакъл върху оградената ливада и очуканата магнолия. Тревата беше вече наситенозелена и за секунда бледа слънчева светлина заля всичко, преди да последва нов пристъп на градушката.

– Опитал се да се нахвърли върху една картина в Националната галерия. С нож.

– Картина ли? Не човек?

– Ами изглежда, че в залата не е имало друг човек в този момент, но пазачът влязъл и го видял как нанася удар върху картината.

– Оказал ли е съпротива? – Наблюдавах как зърната на градушката се посадят в бляскавата трева.

– Да. Хвърлил ножа на пода, но след това сграбчил пазача и доста яко го разтърсил. Едър човек е. След това спрял и се оставил да го отведа кой знае защо. От музея се колебаят дали да заведат дело за нападение срещу него. Мисля, че ще се откажат, но той е рискувал много.

Пак заразглеждах внимателно задния двор.

– Картините в Националната галерия са собственост на федералното правителство, нали така?

* Най-старото и най-четено списание за изкуство в света, основано през 1902 г. – Б. пр.

– Така е.

– Какъв нож е използвал?

– Обикновен джобен нож. Нищо кой знае колко драматично, но е можел да причини големи щети. Бил е силно превъзбуден, смятал, че изпълнява героическа мисия, но след това рухнал в участъка, обяснил, че не бил спал дни наред, дори малко поплакал. Доведоха го в спешното отделение на психиатрията и аз го приех. – Усещах как Джон чака да чуе какво ще отговоря.

– На колко години е?

– Млад е... всъщност на четиресет и три, но на мен това сега ми се вижда малко, нали разбираш? – Когато бяхме станали на петдесет преди две години, и двамата бяхме шокирани и бяхме поприкрили случая, като го отпразнувахме само с неколцина приятели на нашето положение.

– У себе си носел още две неща – скицик и пачка стари писма. Не позволява на никого да ги докосне.

– И какво искаш от мен да направя? – Улових се, че съм се подпрял на бюрото да си почина, сутринта се бе проточила, бях гладен.

– Само да го приемеш – отговори Джон. – Искам ти да се погрижиш за него.

В нашата професия обаче предпазливостта е здраво вкоренена по навик.

– Защо? Да не би да се опитваш да ми създаваш излишни главоболия?

– О, стига де. – Чух как Джон се усмихва. – Не знам ти някога да си върнал някой пациент, доктор Всеотдайност, а този човек си заслужава труда.

– Защото аз съм художник ли?

Той се поколеба само миг.

– Честно казано, да. Аз не претендирам да разбирам хората на изкуството, но си мисля, че ти ще го разбереш. Казах ти, че той не говори много, но когато казвам това, имам предвид, че успях да изтръгна може би само три изречения от него. Той очевидно е започнал да изпада в депресия въпреки лекарствата, които започнахме да му прила-

гаме. Освен това демонстрира гневливост и има периоди на възбуда. Безпокоя се за него.

Аз разгледах дървото, яркозелената поляна, пръснатите топящи се зърна град и отново дървото. То се намираще малко наляво от центъра, гледано от прозореца, а мракът на деня придаваше на бледоморавите и бели цветни пъпки някаква лъскавина, каквато те не притежаваха, когато слънцето грееше.

– С какво го лекуваш?

Джон бързо прочете списъка: психостимулант, антидепресант и транквилизатор, всички те в солидни дози. Бях взел писалка от бюрото си.

– А диагнозата?

Джон я каза и аз не останах изненадан.

– За наше щастие, той подписа, че разрешава достъпа до лична информация, докато беше още общителен. Разполагаме освен това и с копия от епикризата му от някакъв психиатър от Северна Каролина отпреди две години. Изглежда, тогава за последен път е ходил на консултация.

– Има ли сериозен синдром на тревожност?

– Ами той не иска да говори за това, но мисля, че го проявява. А и това не е първият цикъл на медикаментозно лечение според епикризата му. Всъщност той пристигна при нас с няколко таблетки в шишенце от клонопин* с двегодишна давност в самото си. Те най-вероятно не са му помагали особено, без да взема и психостимулант с тях. Най-последно успяхме да се свържем с жена му в Северна Каролина – всъщност с бившата му жена – и тя ни разказа повече за предишните му лечения.

– Суициден ли е?

– Вероятно. Трудно е да се направи обстойна оценка на състоянието му, защото не иска да общува. При нас не се е опитвал да прави нищо. По-скоро е разгневен. Но в това му състояние не ми се иска просто да го изпиша. Имам чувството, че е добре той да постъпи някъде известно време, някой да установи точно какво става с него, а и лекарствата му трябва да бъдат доуточнени. Мисля, че в сегашното

* Търговското име в САЩ на клоназепана. – Б. пр.

си положение той доста охотно би отишъл другаде на лечение. Тук не му харесва. Също като да държиш някой мечок в клетка – някой мълчалив мечок.

– Значи ти смяташ, че аз мога да го накарам да говори? – Това беше наша стара шега и Джон услужливо откликна.

– Марлоу, ти можеш да накараш и камъните да говорят.

– Благодаря за комплимента. Като специално съм ти благодарен и за това, че ме безпокоиш по време на обедната ми почивка. Той има ли осигуровка?

– Има нещо. Социалният работник се занимава с това.

– Добре... нека го доведат в „Голдънгроув“. Утре в два, заедно с епикризата му. Ще го приема.

Приключихме разговора и аз останах така, питайки се дали нямаше да мога да отделя пет минутки за рисуване, докато се хранех, нещо, което обичам да правя, когато имам натоварен график – още имах часове: в един и половина, в два, в три, в четири, а също така и едно съвещание в пет часа. А утре щях да прекарам дванайсет работни часа в „Голдънгроув“, частния медицински център за хоспитализация, където работя през последните дванайсет години. А сега исках да си изям супата, салатата, исках да стисна за няколко минути молива между пръстите си.

Замислих се освен това и за нещо, което бях забравил от години, макар че преди се сещах за него. Когато бях на двайсет и една години, бакалавър, току-що завършил Колумбийския университет (където ми натъпкаха главата с история и английска литература, а също и с природни науки), и вече бях решил да постъпя в медицинския факултет на Университета във Вирджиния, моите родители ми предложиха достатъчна сума пари, за да помогнат на мен и на моя съквартирант да прекараме един месец в Италия и Гърция. За пръв път пътувах извън Съединените щати. Бях направо наелектризиран от живописата в италианските църкви и манастири, от архитектурата на Флоренция и Сиена. На гръцкия остров Парос, където се добива най-финия полупрозрачен мрамор на света, се озовах съвсем сам в местния археологически музей.

Този музей притежаваше само една ценна статуя, която бе поставена сама в отделна зала. От женски род: защото това беше Нике, висока около метър и половина, с очукани парчета камък, без глава и без ръце, с белези по гърба там, където някога бяха расли крилата ѝ, с червени петна по мрамора от дългото ѝ пребиваване като в гроб под земята на острова. Човек виждаше майсторското ѝ изваяние, драперията, която като водна спирала бе обгърнала тялото ѝ. Бяха успели да закрепят отново едното ѝ малко краче. Бях сам в залата и я скицирах, когато пазачът влезе за миг и извика: „След малко затваряме!“. Когато той си тръгна, аз прибрах комплекта си за рисуване, след което – без да се замисля за последствията – се приближих към Нике за последен път и се наведох да целуна крака ѝ. Само след секунда пазачът връхлетя върху мен, като фактически ме хвана за яката. Никога не са ме изхвърляли от някой бар, но този ден бях изхвърлен от този музей с един-единствен пазач.

Вдигнах телефона и пак се обадох на Джон, заварих го още в кабинета му.

– Какво е представлявала картината?

– Какво?

– Картината, върху която твоят пациент – господин Оливър, се е нахвърлил.

Джон се засмя.

– Знаеш ли, на мен не би ми минало през ума да попитам това, но беше включено в полицейския доклад. Нарича се „Леда“. Някакъв гръцки мит вероятно. Поне за това се сеща човек. В доклада пише, че било картина с нарисувана гола жена.

– Едно от завоеванията на Зевс – казах аз. – Той ѝ се появява в образа на лебед. Кой е художникът?

– О, стига, питаш ме така, сякаш пак съм в час по история на изкуството, „учебна дисциплина № 125“. За малко не ме скъсаха по нея, между другото. Не знам кой я е рисувал, и се съмнявам и полицейският служител, извършил ареста, да е знаел.

– Добре. Продължавай да си гледаш работата. Приятен ден, Джон – пожелах му аз, опитвайки се едновременно да изправа врата си и да продължа да държа слушалката.

– На теб също, приятелю.

ВТОРА ГЛАВА

Марлоу

Аз вече изпитвам силно желание да започна тази история отново, като наблегна на това, че тя е лична история. Не само че е лична, но що се отнася до фактите, тя е продукт на моето въображение. Трябваша ми десет години, за да подреда бележките си по този случай, както и мислите си – признавам, че първоначалното ми намерение беше да напиша нещо за Робърт Оливър, за да го публикувам в едно от списанията за психиатри, което най-много уважавам и където бях публикувал и преди, но има ли някого, който би публикувал нещо, в което евентуално би се самообвинил, че е направил професионален компромис? Ние живеем в епоха на публични дискусии по телевизията и гаргантюанска липса на дискретност, ала нашата професия е особено безкомпромисна в запазването на мълчание – от внимание, юридически и от чувство за отговорност. В най-добрия случай. Естествено, има случаи, когато по-скоро мъдростта, а не разумът следва да надделеят – всеки лекар познава подобни критични ситуации. Аз взех необходимите предпазни мерки, като промених всички имена, свързани с историята, включително и моето собствено, с изключение на едно малко име, което е толкова често срещано, но и което сега ми е станало толкова скъпо, че не виждам с какво мога да навредя, като запазя оригинала.

Иска ми се да бях израснал в среда на лекари – и двамата ми родители бяха свещеници, като всъщност майка ми беше първият свещеник жена в тяхната малобройна секта и аз бях на единайсет години,

когато тя бе ръкоположена. Ние живеехме в най-старата постройка на нашето градче в щата Кънектикът, общита с дъски самотна къща с нисък покрив, с преден двор като английско гробище, в който туя, тис, плачещи върби и други погребални дървета си съперничеха за местата си покрай покритата с каменни плочи пътека до входната врата.

Всеки следобед в три и петнайсет аз се прибирах в тази къща от училище, помъкнал раничка, пълна с книги и трохи, бейзболни топки и цветни моливи. Майка ми отваряше вратата, облечена обикновено със синята си пола и пуловера, по-късно в черен костюм с бяла свещеническа яка, ако беше ходила на посещение при болните, при възрастни хора, при инвалиди или при новоразказали се грешници. Аз бях постоянно недоволно дете, едно дете с лоша стойка на тялото и хронично усещане, че животът не отговаря на това, което бе обещавал да бъде; майка ми беше строга към мен – строга, почтена, весела и любяща майка. Когато забеляза рано моята дарба да рисувам и да вая скулптури, тя ме насърчаваше ден след ден с хрисима убеденост, като никога не прекаляваше с похвалите си, но и никога не ми позволяваше да изпитвам съмнения за тези мои опити. Ние с нея не бихме могли да бъдем по-различни като хора, струва ми се, още от деня, в който се бях родил, а се обичахме взаимно с истински плам.

Странно е, но въпреки че майка ми умря доста млада, а може би и точно затова, когато станах на средна възраст, установих, че все повече заприличвам на нея. Дълги години останах по-скоро не толкова неженен, колкото самотен, макар че накрая поправих това положение. Жените, които бях обичал, бяха (или са били) всички донякъде като мен като дете – раздразнителни, вироглави, интересни, струва ми се. Покрай тях аз все повече бях заприличал на майка ми. Жена ми не е изключение от тази тенденция, но ние двамата си подхождахме.

Отчасти като реакция срещу тези някога обичани жени и жена ми, отчасти, нямам съмнение за това, като реакция на тази професия, в която ежедневно пред мен се изкарва на показ откъм вътрешната си страна мозъкът, страданието на формирането му под въздействие на околната среда, генетичните му прищевки, аз съм се превъзпитал още от детството си и съм оформил в себе си някаква прилежна благо-

склонност към живота. Ние с живота станахме приятели преди няколко години – но не това срещащо се приятелство, за което бях копнял като дете, а благо примирие, радост от това да се прибирам всеки ден у дома, в апартамента ми на „Калорама Роуд“. Понякога ми се случва – докато беля портокал или докато го нося от кухнята до масата, да изпитвам почти нетърпима болка на задоволство може би заради неговия суров цвят.

Успях да постигна това единствено на зряла възраст. Предполага се, че децата се радват на дребни неща, но аз всъщност си спомням, че като дете мечтаех само за големи неща, а след това мечтите ми се стесняваха и сменяха един интерес с друг, после всичките ми мечти се насочиха към биологията и химията и към целта да постъпя в медицински факултет, а накрая пред мен се разкриха най-миниатюрните епизоди от живота – със своите неврони и алфа спирали, с въртящите се атоми. Аз за пръв път се научих да рисувам наистина добре всъщност от тези безкрайно малки форми и количества в моите лаборатории по биология, а не от нещо по-едро като планини, хора или фруктиери с плодове.

Сега, когато мечтая в по-големи мащаби, то е за пациентите ми: как те евентуално биха могли да почувстват това нормално добро настроение, свързано с кухнята и портокала, с това да подпреш краката си пред телевизора, докато гледаш някой документален филм, а и още по-голямото щастие, което мечтая за тях – да запазят добрата си работа, да се завърнат оздравели при семействата си, да забележат истинските неща в една стая, а не ужасната панорама от физиономии. За себе си съм се научил да мечтая по-дребни неща – едно листо, нова четка за рисуване, красивата външност на жена ми, блещукането в тъгълчетата на очите ѝ, мекото окосмяване под мишниците ѝ на светлината на лампата във всекидневната, когато тя седне там да чете.

Казвах, че не отраснах в семейство на лекари, но може би не е необичайно, че избрах точно този дял на професията. Майка ми и баща ми не бяха изобщо просветени в науката, макар че личната им само-

дисциплинираност, предадена ми по наследство чрез овесената каша и чистите чорапи с онази сила, която родителите изсипват в единственото си дете, се оказа полезна за мен в трудните часове по биология в университета и още по-тежките часове в медицинския факултет – в почти *смъртното вкочаняване* през нощите, посветени единствено на учение, запаметяване, в относителното спокойствие на безсънните нощи по-късно през нощните дежурства.

Бях мечтал да стана и художник, но когато дойде времето да избирам с какво ще се занимавам през целия си живот, предпочетох медицината и още от самото начало знаех, че това ще е психиатрията, която за мен беше както професия на лекувател, така и най-важната наука за човешкото съществуване – всъщност след бакалавърския курс бях кандидатствал и в Художествената академия и за моя радост, ме бяха приели в две доста добри школи. Ще ми се да можех да кажа, че съм взел измъчено решение и че творецът в мен се е бунтувал срещу него. В действителност аз смятах, че като живописец няма да мога да имам достатъчно сериозен принос към обществото, и тайничко се боях от това да се нося по течението и да се боря за прехраната си, с което е свързан този начин на живот. Психиатрията щеше да бъде прекият начин, с който да бъда в услуга на този страдащ свят, а можех да продължа да рисувам за себе си, като това, смятах, ще е достатъчно, за да знам, че съм бил могъл да стана професионален художник.

Моите родители се отдадоха на дълбок размисъл за избора ми на специалност, както можех да предположа, когато споменах за това при един от телефонните ни разговори в края на седмицата. От тяхната страна на жицата настъпи мълчание, докато те асимилираха това, което аз си бях предначертал за себе си, и защо може да съм го избрал. След което майка ми спокойно отбеляза, че *всеки* изпитва необходимост да разговаря с някого, което беше нейният начин съвсем справедливо да намери връзка между тяхната свещеническа дейност и моята, а баща ми коментира, че има много начини, по които злите духове могат да бъдат прогонвани.

Всъщност баща ми не вярва в зли духове, те не съществуват в неговото модерно и прогресивно призвание – той обича саркастично да ги споменава дори и сега, на стари години, и да чете за тях, като

клати глава, в творбите на ранните проповедници от Нова Англия, като Джонатан Едуардс, или на някои от онези от средновековните теолози, от които също се възхищава. Той е като читател на романи на ужаса – чете за тях, защото те го вълнуват и смущават. Когато споменава „зли духове“, „адски огън“ и „грях“, той говори за тези неща иронично, с някакво възмутено вълнение; енорияшите, които продължават да идват в кабинета му в нашата стара къща (той няма никога да излезе в пенсия), вместо това получават дълбоко опрощаваща картина на своите собствени терзания. Той признава, че макар да се занимава с душите, докато аз ги диагностицирам, анализирам фактори на околната среда, поведенчески последици, ДНК, ние и двамата сме устремени към една и съща цел – където е загадката.

След като майка ми също стана свещеник, нашето семейство беше претрупано с работа и аз разполагах с много време да избягам от всичко сам – отърсвах се от пристъпите на безпокойството, като се разсейвах с книги и се разхождах из градинката в края на нашата улица, където сядах да почета под някое дърво или да рисувам пейзажи от планини или пустини, каквито определено лично никога не бях виждал. Книгите, които най-много харесвах, бяха, от една страна, приключения по море, а също и приключения, свързани с изобретения и изследвания, от друга. Намерих всякакви възможни биографии, написани за деца – на Томас Едисън, на Александър Греъм Бел, Илай Уитни и др., а по-късно за приключения, свързани с медицински изследвания – Джонас Солк и полиомиелита например*. Не бях енергично дете, но мечтаех да извърша нещо смело. Мечтаех да спасявам човешки живот, да изляза напред в най-подходящия момент с откритие на нещо, което спасява живот. Дори и досега, когато чета статия в научно списание, винаги изпитвам това чувство: вълнението от съпреживяното откритие и пристъпа на завист към откривателя.

* Т. А. Едисън (1847–1931) – изобретателят на електрическата крушка, филмовата камера, грамофона и много други; Александър Бел (1847–1922) – изобретателят на телефона; Илай Уитни (1765–1825) е изобретателят на магана – машината за почистване на памук; Джонас Солк (1914–1995) е откривателят на ваксината против детски паралич. – Б. пр.

Не мога да твърдя, че това желание да спасявам човешки живот е било голямата тема на моето детство, макар че, както се оказва, от нея може да излезе една чудесна история. В действителност аз няхах никакви наклонности и тези детски биографии бяха вече останали само като спомен, когато постъпих в средното училище, където си правех домашните без никакъв излишен ентусиазъм, четях освен задължителните и други книги на Дикенс и Мелвил със значително по-голямо удоволствие, ходех на уроци по рисуване, участвах в кросове, без да имам никакви успехи, и изгубих девствеността си за голямо свое облекчение в основното училище от едно по-опитно от мен и по-голямо момиче, което ми каза, че винаги харесвала тила ми, когато сме били в час.

Моите родители станаха известни в нашето градче, когато защитиха един бездомник, който беше пристигнал от Бостън и беше намерил подслон в нашите паркове, и успешно му помогнаха да стъпи на краката си. Те ходеха до местния затвор, където и двамата изнасяха беседи, а също така и попречиха една къща, почти толкова стара, колкото и нашата (от 1691 година – нашата беше от 1686 година), да бъде съборена, за да построят на нейно място супермаркет. Те идваха на подборните атлетически състезания, в които аз участвах, изпратиха ме на абитуриентския бал, канеха приятелите ми да ни гостуват на общоцърковни обеди с пица и извършваха богослужения за своите приятели, които бяха починали млади. В тяхното вероизповедание нямаше погребални церемонии, не се поставяха за поклонение отворени ковчези, не се четяха молитви за покойниците, така че аз не бях се докосвал до труп, докато не постъпих в медицинския факултет, и не бях виждал мъртвец, когото лично бях познавал, докато не ми се наложи да държа ръката на майка ми, напълно отпуснатата ѝ, все още топла ръка.

Но дълги години преди майка ми да умре и докато още бях ученик, се сприятелих с човека, за когото споменах по-рано и който ми отстъпи най-големия случай в кариерата ми, ако трябва да се изразим по-меко и го опишем по този начин. Джон Гарсия беше един от неколцината ми приятели, когато станах на двайсет години – моите състу-

денти, с които бях се подготвял за тестовете по биология и изпитите по история или с които бяхме играли американски футбол в събота следобед – те сега оплешивяват, както и други, с които се бях запознавал в медицинския факултет, с тяхната забързана походка и развяващите им се бели манти в лабораториите или на лекции, или по-късно в трудната атмосфера на вземане на решения за дежурствата в спешното отделение. Ние всичките бяхме започнали да посивяваме тогава, когато Джон ми се обади по телефона, леко бяхме се позакръглили в кръста или пък храбро бяхме изгубили тлъстините си в опитите си да се борим срещу закръглянето – аз вече бях благодарен на самия себе си за навика, който имах, откакто се помнех, да бягам за здраве, защото така бях останал повече или по-малко слаб, а също така и здрав. Както и на съдбата, че косата ми оставаше гъста и наред със среброто оставаше кестенява, и жените все още ме поглеждаха, когато минавах по улицата. Но аз безспорно все пак бях един от тях, от тази кохорта от приятели на средна възраст.

Така че, когато Джон ми се обади тази сутрин да ме помоли за услуга, аз, естествено, казах „да“. Когато ми разказа за Робърт Оливър, проявих интерес, но не по-малко ме интересуваеше обядът ми и възможността да се поразтъпча и да забравя за отминалата сутрин. Ние никога не внимаваме какво ни готви съдбата, не е ли така? Точно по този начин би се изразил баща ми в своя кабинет в Кънектикът. А в края на работния ден, когато съвещанието ми свърши и градушката премина в ситен дъждец, когато катеричките бяха започнали да тичат по оградата в задния двор и да прескачат вазите, почти бях забравил да мисля за обаждането на Джон.

По-късно, след като бързо се бях прибрал пеш у дома от кабинета си и си бях тръснал палтото в собственото си входно антре – това се случи, преди да се ожения, така че никой не ме посрещна на вратата и в долния край на леглото не беше метната приятно миришеща блузка, с която се е ходило на работа – след като бях оставил капещия мокър чадър да се суши, след като си измих ръцете и си направих сандвич със съомга и препечен хляб и след като бях влязъл в ателието си, за да взема четката, тогава, уловил тънката, гладка дървена дръжка в

пръстите си, се сетих за бъдещия си пациент, за художника, който вместо четка беше размахвал заплашително нож. Пуснах любимата си музика, „Соната за виола и пиано в ла мажор“ на Цезар Франк*, и забравих нарочно за него. Денят беше дълъг и малко празен, преди да започна сега да го запълвам с цветове. Но след това винаги идва следващият ден, освен ако не умрем, а на следващия ден аз се срещнах с Робърт Оливър.

* Прочут белгийски композитор (1822–1890), работи във Франция. – Б. пр.